

Evropský soud pro lidská práva

**JUDr. Vít A. Schorm
Ministerstvo spravedlnosti,
květen 2012**

(Evropská) Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

- Řím, 1950 => sdělení č. 209/1992 Sb.
- dnes: 14 (15) protokolů dodatkových nebo revizních; některé neplatí nebo jsou překonány
- P_14: revizní protokol za účelem zvýšení účinnosti kontrolního mechanismu (2004, vstup v platnost VI/2010)

Úmluva a její protokoly

- články 2 až 18: práva a svobody, jejich omezení
- články 19 až 51: Soud a řízení před ním
- samostatné protokoly: P_1, P_4, P_6, P_7, (P_12), P_13
- revizní protokol: P_11, následně P_14
- plán: P_15 a P_16

Orgány Úmluvy

- dříve (do P_11): Komise, Soud, Výbor ministrů
- dnes (po P_11): Soud a Výbor ministrů
 - Soud
 - filtrace stížností (rozhodování o přijatelnosti)
 - osvětlení skutkových otázek a právní posouzení
 - smírčí řízení
 - závazné rozsudky o odůvodněnosti
 - Výbor ministrů
 - dohled nad výkonem rozsudků Soudu

Evropský soud pro lidská práva

- vznik: 1959 (10 států, nepovinná jurisdikce)
- dnes: 2012 (47 států, povinná jurisdikce)
- 819 milionů obyvatel zemí Rady Evropy
- přes 60 tisíc podaných stížností ročně
- 150 tisíc nevyřízených stížností k 30/4/2012
- tento celkový počet sice již nenarůstá, zvyšují se ale poměrně počty stížností, které nelze rychle odmítnout
- přes 60 % stížností směřuje jen na 5 států (RU, TK, IT, RO, UA)
- uspěje max. každý dvacátý stěžovatel

Struktura Soudu

- **samosoudci**
- **tříčlenné výbory**
- **sedmičlenné senáty sekcí**
- **sedmnáctičlenný velký senát**
- **plénium (nerozhoduje kauzy)**

- **kancelář Soudu**

Řízení před Soudem

Podání stížnosti:

- v šestiměsíční lhůtě alespoň dopisem
- zpravidla nutné vyplnění formuláře, dodání příloh
- možno i v češtině
- riziko administrativního odmítnutí stížnosti

Další řízení o stížnosti:

- povinnost reagovat na výzvy Soudu
- po oznámení stížnosti žalované vládě:
 - povinnost používat jednacím jazyk Soudu (Aj/Fj)
 - povinnost právního zastoupení
 - výjimky z těchto povinností

Řízení před Soudem

Hlavní masy stížností:

- stížnosti se zjevným řešením (až 70 % nevyřízených)
 - zjevně nepřijatelné (až 90 % podaných stížností, 58 % nevyřízených stížností)
 - *a priori* důvodné (12 % nevyřízených)
- u ostatních stížností není řešení zjevné (30 % nevyřízených stížností; jsou předběžně přiděleny senátům)
- individuální a mezistátní stížnosti
 - těch druhých je naprosté minimum
 - neujaly se, ale přežívají (dnes GE_RU)

Řízení před Soudem

Hlavní důvody nepřijatelnosti stížností:

- nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy
- nedodržení šestiměsíční lhůty k podání stížnosti
- zjevná neopodstatněnost
- ztráta postavení oběti porušení Úmluvy
- neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou
- neslučitelnost *ratione personae* s Úmluvou
- neslučitelnost *ratione temporis* s Úmluvou
- předložení věci jinému mezinárodnímu orgánu
- zneužití práva stížnosti
- absence závažné újmy + záchranná síť

Řízení před Soudem

Filtrace stížností:

- hlavní instrument – samosoudci
- pro zjevně nepřijatelné stížnosti
- stížnost se tak odmítá jen jako celek
- neveřejná rozhodnutí => informační dopisy

Řízení před Soudem

Rozhodování o přijatelnosti stížností:

- stížnost lze prohlásit za nepřijatelnou kdykoli
 - je to závazné pro zbytek řízení
 - částečná rozhodnutí o přijatelnosti
 - zásadní rozhodnutí senátu nebo velkého senátu
- oznámení (komunikace) stížnosti žalované vládě
 - vláda může vznést námitky nepřijatelnosti
 - neporušení: nejčastěji v prostých rozhodnutích

Řízení před Soudem

Rozhodování o odůvodněnosti stížností:

- normálně rozhoduje senát sekce
- vzdání se pravomoci ve prospěch velkého senátu
- u stížností, které lze posoudit na základě ustálené judikatury, nově rozhoduje tříčlenný výbor
- vedení řízení
 - výměna stanovisek
 - ústní jednání
- předběžná opatření

Řízení před Soudem

Rozhodnutí Soudu:

- rozhodnutí o (ne)přijatelnosti
- rozsudky ve věci samé
 - jsou deklaratorní povahy X výjimky
 - plnění: spravedlivé zadostiučinění
 - alternativy (např. pilotní rozsudky)
- rozsudky ke spravedlivému zadostiučinění
- vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů
 - smírné urovnání nebo jednostranné prohlášení vlády
 - stažení stížnosti (vč. nečinnosti)

Řízení před Soudem

Struktura rozhodnutí (rozsudku) Soudu:

- úvodní část, informace o řízení
- skutkový stav
 - okolnosti případu
 - příslušné vnitrostátní právo a praxe
 - jiné mezinárodní dokumenty
- právní posouzení
 - k jednotlivým namítaným porušením Úmluvy
 - popř. ke spravedlivému zadostiučinění
- výroková část
- případná oddělená stanoviska

Řízení před Soudem

Rozsudky Soudu:

- právní moc (senátní rozsudky x ostatní)
 - tříměsíční lhůta
 - žádost o postoupení věci velkému senátu
- závaznost rozsudků
 - závaznost *inter partes*, efekt *erga omnes*
 - dohled Výboru ministrů nad výkonem rozsudků
- implementační povinnosti států
 - zaplatit spravedlivé zadostiučinění
 - individuální opatření (*restitutio in integrum*)
 - obecná (preventivní) opatření

Stížnosti proti České republice

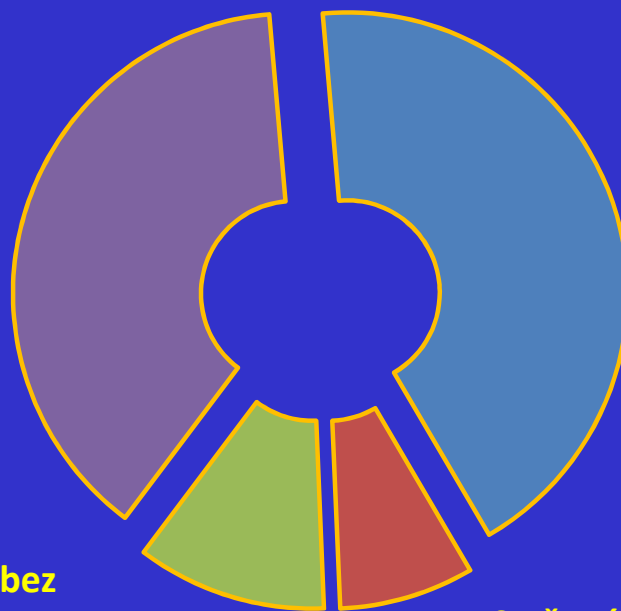
- ročně jsou podány řádově stovky (až tisíce) stížností proti ČR (přesné počty již nejsou vykazovány)
- do 29/5/2011: 631 komunikovaných stížností

Žádné porušení
Úmluvy
nezjištěno: 242

Zjištěná a
formálně nebo
fakticky uznaná
porušení Úmluvy:
271

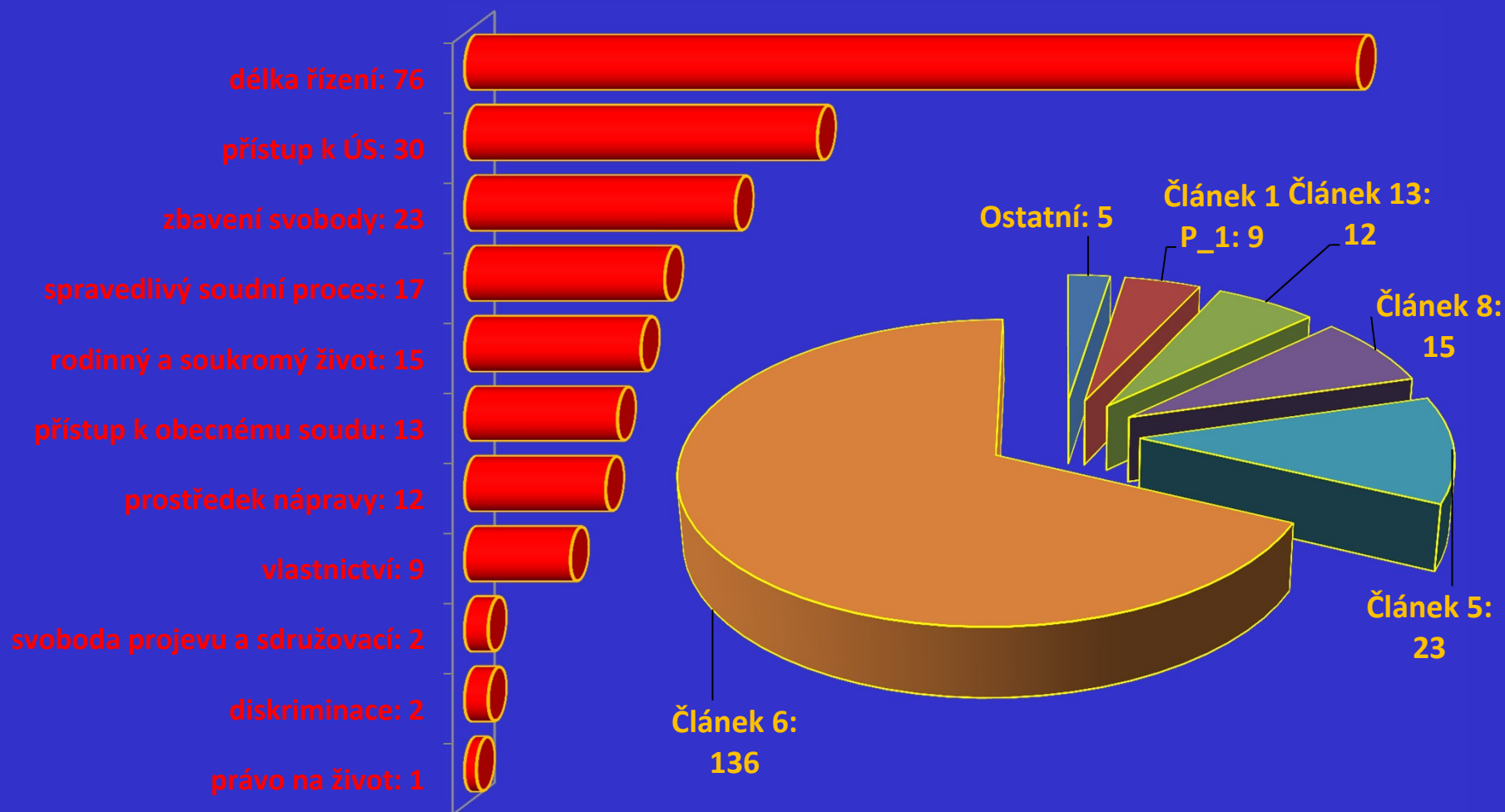
Stížnosti bez
konečného
rozhodnutí: 69

Stažené stížnosti:
49

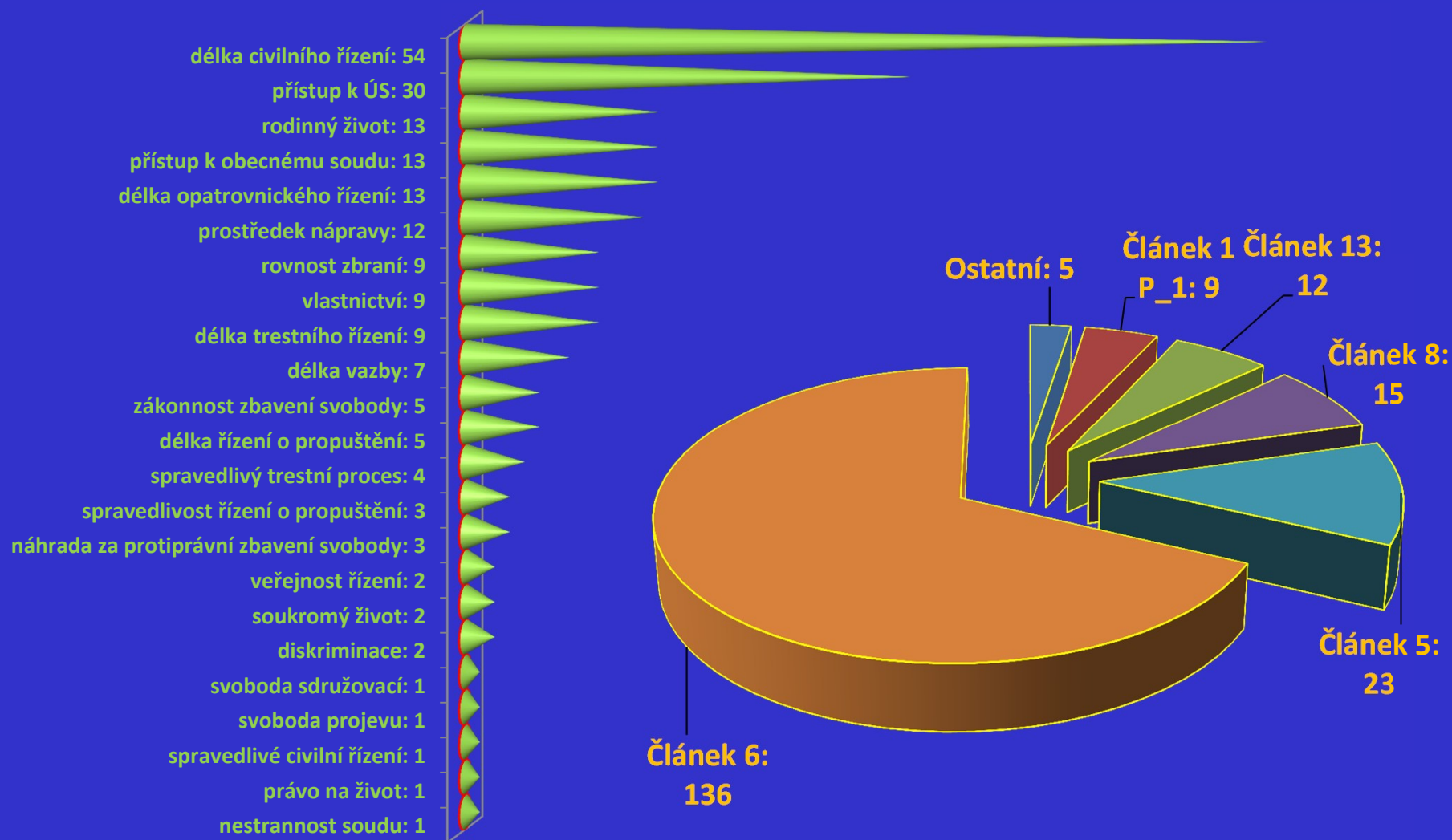
Stížnosti proti České republice

Zjištěná porušení

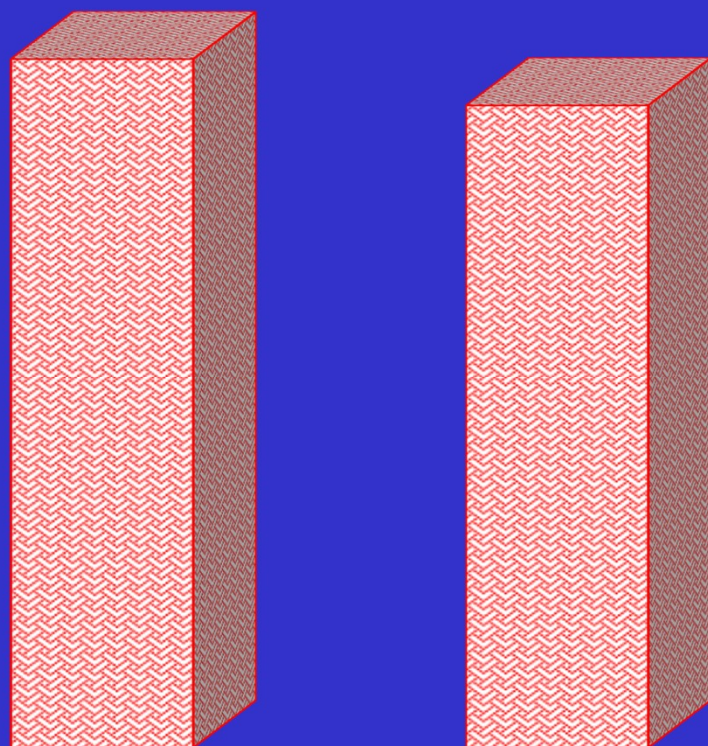
Stížnosti proti České republice

Zjištěná porušení

Stížnosti proti České republice

Finanční dopady

z odsuzujících
rozsudků (bez
smírného dořešení):
1 395 187 €

ze smírných urovnání a
jednostranných
prohlášení vlády:
1 301 515 €

z odsuzujících
rozsudků (bez
smírného
dořešení):
7 710 €/ks

ze smírných
urovnání a
jednostranných
prohlášení vlády:
14 500 €/ks

Informační zdroje

Internetové stránky:

Cour européenne des Droits de l'Homme
European Court of Human Rights

<http://www.echr.coe.int> => systém HUDOC

Ministerstvo spravedlnosti

<http://portal.justice.cz>

- překlady rozsudků a některých rozhodnutí Soudu:
Ministerstvo spravedlnosti > Odborné činnosti >
Zastupování státu před ESLP a VLP OSN >
[Vybraná rozhodnutí ESLP](#)

Informační zdroje

Publikace, např.:

- odborný časopis

Soudní judikatura: Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva (nakl. Wolters Kluwer)

- odborná publikace

Evropská úmluva o lidských právech. Komentář
(2012, nakl. C. H. Beck)

Děkuji za pozornost.

kvz@msp.justice.cz